

Praworządność: Komisja Europejska kieruje sprawę przeciwko Polsce do Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości w celu ochrony niezawisłości polskich sędziów i zwraca się o zarządzenie środków tymczasowych

Bruksela, 31 marca 2021 r.

Komisja Europejska postanowiła dziś skierować do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej sprawę przeciwko Polsce w związku z ustawą z dnia 20 grudnia 2019 r. dotyczącą sądownictwa, która weszła w życie 14 lutego 2020 r. Komisja postanowiła również zwrócić się do Trybunału Sprawiedliwości o zarządzenie środków tymczasowych do czasu wydania ostatecznego wyroku w sprawie.

Komisja jest zdania, że polska ustawa o sądownictwie podważa niezawisłość polskich sędziów i jest niezgodna z zasadą nadrzędności prawa UE. Ponadto ustawa ta uniemożliwia polskiemu sądom – m.in. w drodze postępowań dyscyplinarnych – bezpośrednie stosowanie niektórych przepisów prawa UE chroniących niezawisłość sędziów, a także zwracanie się w takich sprawach z odesłaniami prejudycjalnymi do Trybunału Sprawiedliwości.

Komisja uważa także, że Polska narusza prawo UE, zezwalając Izbie Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego – której niezależność nie jest zagwarantowana – podejmować decyzje w sprawach, które mają bezpośredni wpływ na sędziów i wykonywanie przez nich swoich funkcji. Dotyczy to spraw takich jak uchylenie immunitetu sędziego w celu pociągnięcia go do odpowiedzialności karnej lub jego tymczasowego aresztowania, a w konsekwencji zawieszenie go w czynnościach służbowych i obniżenie jego wynagrodzenia. Dla sędziów sama perspektywa postępowań prowadzonych przeciwko nim przez organ, którego niezależność nie jest zagwarantowana, ma „efekt mrozący” i może wpływać na ich niezawisłość. Zdaniem Komisji poważnie podważa to niezawisłość sędziów i obowiązek zapewnienia skutecznej ochrony prawnej, a tym samym cały porządek prawny UE.

Oprócz skierowania sprawy do Trybunału Sprawiedliwości, Komisja postanowiła dziś zwrócić się również do Trybunału o zarządzenie środków tymczasowych, aby zapobiec jeszcze poważniejszym, nieodwracalnym szkodom dla niezawisłości sędziowskiej i porządku prawnego UE.

We wniosku o zarządzenie środków tymczasowych Komisja zwraca się do Trybunału Sprawiedliwości przede wszystkim o:

- zawieszenie przepisów uprawniających Izbę Dyscyplinarną Sądu Najwyższego do orzekania w sprawie wniosków o uchylenie immunitetu sędziowskiego, jak również w sprawach dotyczących zatrudnienia, zabezpieczenia społecznego i przechodzenia sędziów Sądu Najwyższego w stan spoczynku,
- zawieszenie skuteczności decyzji podjętych już przez Izbę Dyscyplinarną Sądu Najwyższego w sprawie uchylenia immunitetu sędziowskiego,
- zawieszenie przepisów uniemożliwiających polskiemu sędziom bezpośrednie stosowanie niektórych przepisów prawa UE chroniących niezależność sądów oraz zwracanie się w takich sprawach z odesłaniami prejudycjalnymi do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, a także przepisów kwalifikujących takie działania sędziów jako przewinienia służbowe (dyscyplinarne).

Szczegóły sprawy skierowanej do Trybunału

Po pierwsze Komisja zwraca uwagę, że ustawa o sądownictwie uniemożliwia polskiemu sądom, w kontekście zawisłych przed nimi spraw, ocenę wymogów niezawisłości sędziowskiej i zwracanie się o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym. Jest to niezgodne z zasadą pierwszeństwa prawa Unii, z funkcjonowaniem mechanizmu odesłania prejudycjalnego oraz z art. 19 ust. 1 Traktatu o Unii Europejskiej w związku z art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, które ustanawiają prawo do skutecznego środka prawnego przed niezawisłym i bezstronnym sądem ustanowionym uprzednio na mocy ustawy.

Po drugie Komisja zauważa, że ustawa przyznaje nowej Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego wyłączną kompetencję do orzekania w kwestiach dotyczących

niezależności sądów. Uniemożliwia to polskiemu sądowi ocenę wymogów niezawisłości sędziowskiej i zwracanie się do Trybunału Sprawiedliwości z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym. Takie prawo jest niezgodne z zasadą pierwszeństwa prawa Unii, z funkcjonowaniem mechanizmu odesłania prejudycjalnego, a także z wymogami niezależności sędziowskiej zawartymi w art. 19 ust. 1 TUE.

Po trzecie Komisja zwraca uwagę, że ustawa rozszerza pojęcie przewinienia służbowego, przez co dokonanie przez polski sąd oceny spełnienia wymogów niezależności sędziowskiej, a tym samym treści orzeczeń sądowych, może obecnie być kwalifikowane jako przewinienie dyscyplinarne. W rezultacie system środków dyscyplinarnych może być wykorzystywany jako narzędzie politycznej kontroli treści orzeczeń sądowych. Takie prawo jest niezgodne z wymogami niezależności sądów określonymi w art. 19 ust. 1 TUE oraz z funkcjonowaniem mechanizmu odesłania prejudycjalnego.

Po czwarte Komisja jest zdania, że Polska narusza prawo UE, zezwalając Izbie Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego – której niezależność nie jest zagwarantowana – podejmować decyzje w sprawach, które mają bezpośredni wpływ na sędziów i sposób, w jaki wykonują swoje funkcje. Dotyczy to m.in. spraw o uchylenie immunitetu sędziego w celu pociągnięcia go do odpowiedzialności karnej lub jego tymczasowego aresztowania, a w konsekwencji zawieszenie go w czynnościach służbowych i obniżenie jego wynagrodzenia. Izba Dyscyplinarna rozstrzyga także w sprawach związanych z prawem pracy, zabezpieczeniem społecznym i przejściem w stan spoczynku sędziów Sądu Najwyższego. Przyznając Izbie Dyscyplinarnej uprawnienia, które mają bezpośredni wpływ na status sędziów i wykonywanie przez nich działalności orzeczniczej, polskie ustawodawstwo zagraża zdolności właściwych sądów do orzekania w sposób całkowicie niezależny, a w konsekwencji do zapewniania skutecznej ochrony prawnej zgodnie z wymogiem art. 19 ust. 1 TUE.

Po piąte Komisja zauważa, że ustawa nakłada na sędziów nieproporcjonalny obowiązek przekazywania informacji o określonej działalności pozazawodowej – informacje te są następnie podawane do wiadomości publicznej. Jest to niezgodne z prawem do poszanowania życia prywatnego i do ochrony danych osobowych, które to prawa są gwarantowane na mocy Karty Praw Podstawowych UE i [ogólnego rozporządzenia o ochronie danych](#).

Kontekst

Praworządność jest jedną z podstawowych wartości Unii Europejskiej. Jest ona zapisana w art. 2 Traktatu o Unii Europejskiej. Jest także niezbędna do ogólnego funkcjonowania UE, np. w odniesieniu do rynku wewnętrznego, współpracy w obszarze wymiaru sprawiedliwości i spraw wewnętrznych oraz zapewnienia, aby sędziowie w poszczególnych państwach, którzy są także „sędziami UE”, wypełniali swoje zadania w zakresie stosowania prawa Unii i aby mogli odpowiednio kontaktować się z Trybunałem Sprawiedliwości Unii Europejskiej (TSUE). Komisja Europejska wraz z innymi instytucjami i państwami członkowskimi jest odpowiedzialna na mocy Traktatów za zagwarantowanie praworządności jako podstawowej wartości Unii i za zapewnienie poszanowania prawa, wartości i zasad UE.

[20 grudnia 2017 r.](#) w odniesieniu do Polski Komisja po raz pierwszy uruchomiła procedurę przewidzianą w art. 7 ust. 1 TUE. Wcześniej w gronie państw członkowskich na forum Rady do Spraw Ogólnych odbyło się już kilka debat (26 maja i 16 października 2018 r.) oraz trzy wysłuchania (26 czerwca, 18 września i 11 grudnia 2018 r.) na temat praworządności w Polsce.

Komisja niejednokrotnie odnosiła się też do kwestii praworządności w Polsce, korzystając z narzędzi, którymi dysponuje jako strażniczka traktatów. [29 lipca 2017 r.](#) Komisja wszczęła postępowanie w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego w związku z **polską ustawą o ustroju sądów powszechnych** z uwagi na jej przepisy wymagające od sędziów przejścia na wcześniejszą emeryturę oraz wpływ tych przepisów na niezależność sądów. W dniu [20 grudnia 2017 r.](#) Komisja skierowała tę sprawę do Trybunału Sprawiedliwości. 5 listopada 2019 r. TSUE wydał w tej sprawie prawomocny wyrok, potwierdzający w pełni stanowisko Komisji. Dodatkowo [2 lipca 2018 r.](#) Komisja wszczęła postępowanie w sprawie uchybienia w związku z **polską ustawą o Sądzie Najwyższym** z uwagi na jej przepisy wymagające od sędziów przejścia na wcześniejszą emeryturę oraz wpływ tych przepisów na niezależność Sądu Najwyższego. W dniu [24 września 2018 r.](#) Komisja skierowała tę sprawę do TSUE. W dniu 17 grudnia 2018 r. Trybunał Sprawiedliwości wydał postanowienie o zastosowaniu środków tymczasowych zobowiązujących do zawieszenia stosowania nowej ustawy o Sądzie Najwyższym i przywrócenia sędziów zmuszonych do przejścia w stan spoczynku. W dniu 24 czerwca 2019 r. TSUE wydał w tej sprawie prawomocny wyrok, potwierdzający w pełni stanowisko Komisji. Oba postępowania w sprawie uchybienia przyniosły skutek w postaci odstąpienia przez władze polskie od kwestionowanych przepisów.

[3 kwietnia 2019 r.](#) Komisja wszczęła postępowanie w sprawie uchybienia z uwagi na to, że **system środków dyscyplinarnych** podważa niezawisłość sędziów w Polsce i nie zapewnia koniecznych gwarancji ochrony sędziów przed kontrolą polityczną, jak wymaga tego TSUE. W dniu [10 października](#)

[2019 r.](#) Komisja skierowała tę sprawę do TSUE. W dniu [14 stycznia 2020 r.](#) Komisja zwróciła się do TSUE o zarządzenie środków tymczasowych, nakazujących Polsce zawieszenie działalności Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego. W dniu 8 kwietnia 2020 r. TSUE orzekł, że Polska musi niezwłocznie zawiesić stosowanie przepisów krajowych dotyczących uprawnień Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego w sprawach dyscyplinarnych dotyczących sędziów, potwierdzając w pełni stanowisko Komisji. Postanowienie to stosuje się do czasu wydania przez Trybunał wyroku kończącego postępowanie w sprawie uchybienia.

Ustawa z dnia 20 grudnia 2019 r., zmieniająca szereg ustaw regulujących funkcjonowanie systemu wymiaru sprawiedliwości w Polsce, weszła w życie 14 lutego 2020 r. W dniu [29 kwietnia 2020 r.](#) Komisja skierowała do Polski wezwanie do usunięcia uchybienia dotyczące tej nowej **ustawy o sądownictwie**. W dniu 30 października, wobec niesatysfakcjonującej odpowiedzi władz polskich, Komisja Europejska podjęła kolejny krok w postępowaniu w sprawie uchybienia, przesyłając Polsce uzasadnioną opinię w tej sprawie. Władze polskie udzieliły odpowiedzi w dniu 30 grudnia 2020 r.

W ramach bieżącego postępowania w sprawie uchybienia, wszczętego w dniu 29 kwietnia 2020 r., Komisja skierowała do Polski dodatkowe wezwanie do usunięcia uchybienia [przyjęte w dniu 3 grudnia 2020 r.](#), w którym poruszyła kwestię trwającej działalności Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego w odniesieniu do innych spraw dotyczących sędziów. W dniu [27 stycznia 2021 r.](#), w związku z niezadowolającą odpowiedzią Polski na dodatkowe wezwanie do usunięcia uchybienia, Komisja przyjęła dodatkową uzasadnioną opinię. Władze polskie udzieliły odpowiedzi w dniu 26 lutego 2021 r.

Więcej informacji

[Skarga do Trybunału Sprawiedliwości w sprawie C-791/19](#)

[Skarga do Trybunału Sprawiedliwości w sprawie C-619/18](#)

[Skarga do Trybunału Sprawiedliwości w sprawie C-182/18](#)

[Baza danych dotyczących naruszeń prawa UE](#)

IP/21/1524

Kontakty z mediami:

[Christian WIGAND](#) (+32 2 296 22 53)

[Katarzyna KOLANKO](#) (+ 32 2 296 34 44)

[Jördis FERROLI](#) (+32 2 299 27 29)

Zapytania od obywateli: Serwis [Europe Direct](#) – tel. [[00 800 67 89 10 11](#)] lub [e-mail](#)